

ЕКОЛОГІЧНІ ТА МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛЮСКІВ Р. УБОРТЬ (ЖИТОМИРСЬКА ОБЛ.)

Михайленко Руслана Вікторівна,

Здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Максименко Юлія Вікторівна,

Кандидат біологічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Перлівницеві відіграють значну роль у трофічних ланцюгах, очищують природні водойми та беруть участь в процесах кровообігу органічних речовин і в існуванні гідробіоценозів. Гастроподи є важливою складовою водяних угруповань та відіграють досить вагому роль в житті гідроценозу, і, запобігаючи заростанню водойм, обмежують чисельність водної рослинності. Проте деякі види є проміжними хазяїнами трематод.

Останнім часом було зафіксовано серйозні зрушення, які спричинили збіднення малакофауни [1]. Через зростаюче антропогенне забруднення навколишнього середовища різноманітними полютантами відбувається масове вимирання молюсків, що неминуче відбивається на стані малакоценозів [3].

Метою нашого дослідження є вивчення екологічних та морфологічних особливостей молюсків річки Уборть. Матеріалом для дослідження слугували власні збори, здійснені протягом 2024-2025 років у басейні р. Уборть та її приток. Всього знайдено і досліджено 164 екз. перлівниць, які належать до родів *Anodonta* і *Unio*, та 138 черевоногих молюсків, які належать до родин *Lymnaeidae*, *Planorbidae*, *Viviparidae*. В місцях збору перлівницевих визначали щільність поселення тварин та їх зустрічальність, а в черевоногих м'якунів – біомасу і зустрічальність.

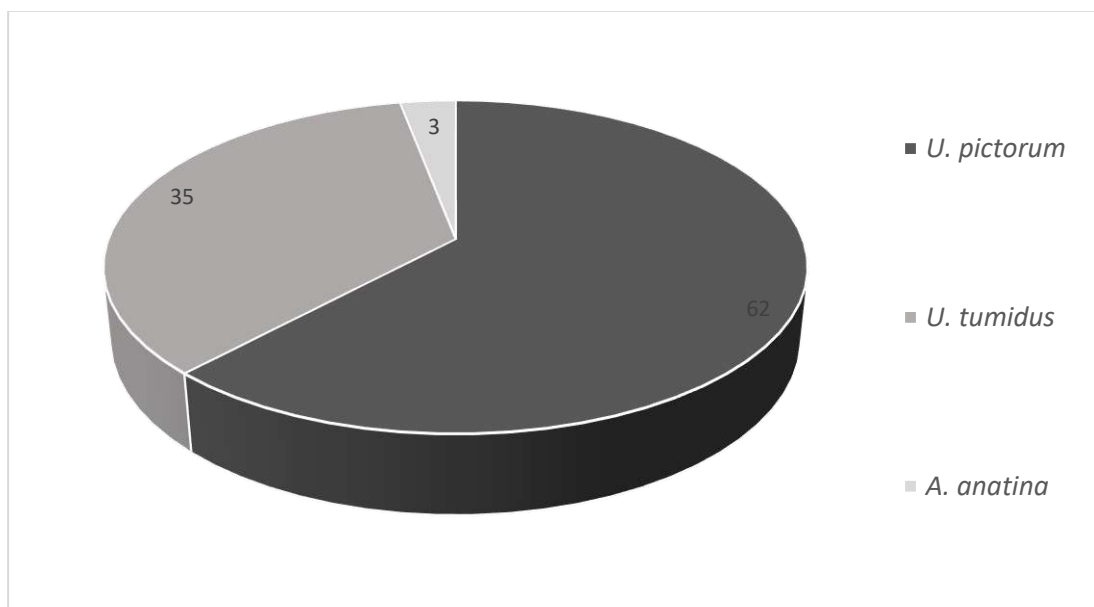
Уборть – типова поліська річка, права притока Прип'яті. Її площа басейну – 3220 км², довжина – 262 км. Басейн Уборті займає північну частину Придніпровської низовини. Глибина русла становить 0,5-1 м, ширина – від 5 до 15-20 м. Дно річки здебільшого піщане, місцями трапляється каміння і щебінь. Вода темно-коричневого кольору, швидкість течії 0,5-1,0 м/с [2].

Нами в річці Уборть виявлено 3 види молюсків родини *Unionidae* – *U. pictorum* (Rossmassler, 1844), *U. tumidus* (Drouet, 1881), *A. anatina* (Linnaeus, 1758), та 3 види молюсків, які належать до родин *Lymnaeidae*, *Planorbidae*, *Viviparidae* – *V. viviparus* (Linnaeus, 1758), *P. corneus* (Linnaeus, 1758), *L. stagnalis* (Linnaeus 1758).

З'ясовано зустрічальність знайдених видів перлівницевих у дослідженому регіоні. Не у всіх наших зборах було виявлено молюски. Перлівниця звичайна має найбільшу зустрічальність, яка становить 83%. Дещо рідше зустрічається

U. tumidus. Цей вид м'якунів нами виявлено у 44% досліджених проб. Беззубка качина серед досліджених моллюсків зустрічається найрідше – 17%.

У басейні р. Уборть найбільш поширеним видом є *U. pictorum*. За нашими даними, частка цього виду в зборах становить 62% (рис. 1). Дещо рідше трапляються *U. tumidus*. Частка цього м'якуна становить 35%. Беззубка качина в досліджуваному регіоні трапляється рідко – 3% відповідно.

Рис. 1. Частка окремих видів перлівницевих у басейні р. Уборть.

З'ясовано зустрічальність знайдених видів черевоногих м'якунів у дослідженому регіоні. Не у всіх наших зборах виявлено *V. viviparus*. Зустрічальність його становить 72%. Дещо рідше зустрічається *P. corneus*. Цей вид м'якунів нами виявлено у 56% досліджених проб.

Таблиця 1.

Видовий склад моллюсків басейну річки Уборть

№ з/п	Вид	N	с. Хмелівка	Частота зустрічностей, %	с. Суцани	Частота зустрічностей, %
1	<i>V. viviparus</i>	86	+	33%	+	39%
2	<i>P. corneus</i>	57	+	28%	+	28%
3	<i>L. stagnalis</i>	15	+	17%	+	22%

У р. Уборть домінуючим видом є *V. viviparus*. В межах с. Хмелівка його зустрічальність становить 33%, а біля с. Суцани – 39%. Зустрічальність *P. corneus* в обох населених пунктах однакова і становить 28%. Дещо рідше

трапляється *L. stagnalis*. Зазначимо, у басейні р. Уборть поблизу с. Хмелівка зустрічальність становить 17%, тоді як в межах с. Сущани – 22% відповідно.

Список літератури

1. Мельниченко Р.К. Фауна та поширення перлівницевих (Mollusca: Bivalvia: Unionidae) Північного Причорномор'я *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 1999. №4. С. 89-92.
2. Стадниченко А.П., Киричук Г. Є., Янович Л.М., Король В.В. Стан гідромережі Житомирського Полісся *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2000. №5. С. 85-94.
3. Тарасова Ю.В. Екологічні особливості популяцій *Theodoxus Fluviatilis* (Gastropoda, Pectinibranchia, Neritidae) басейну річки Тетерів *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія* (41). 2016. С. 56-58.